Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Nr. 35. Rzeszów, dnia 28 sierpnia 1932 Rok V.

Cena numeru 10 gr.

GAZETA RZESZOWSKA

Prenumerata miesięczna 80 gr.

Organ Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem

Wychodzi w każdą niedzielę

„Prawem naczelnem — dobro Państwa"

Redakcja i Administracja
ul. Sokoła L. 6.
Konto P. K. O. Nr. 408 116 — Telefon Nr 17

Rzeszowska Komunalna Kasa Oszczędności w roku 1931.

(Ciąg dalszy).

Raty są półroczne — anuitetowe, a pożyczki 10 — 15 letnie.

Akta wraz z odpisami legalizowanymi skryptów dłużnych, sporządzonych w formie aktu notarjalnego, przechowuje pod zamknięciem dyrektor biura. Należytości skarbowe są w wymaganej ustawą wysokości dopełniane. Polisy asekuracyjne winkulowane są na rzecz Kasy.

Ewidencja pożyczek hipotecznych prowadzona jest w likwidaturze w formie kartoteki, zaś w buchalterji w tomach hipotecznych. Dla łatwiejszego odszukania kont założony jest indeks alfabetyczny.

P o ż y c z k i k o m u n a l n e: Gmina miasta Rzeszowa zaciągnęła w Kasie 3 pożyczki zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach gminy na 9% p. a. w łącznej sumie Zł 821.020·18 co stanowi 10·80% kapitału wkładowego.

a) Zł 482.314·83 (pierwotnie Zł 500.000) na 25 lat, na budowę dwóch szkół, obecnie już wykończonych;

b) Zł 300.000 — na 25 lat na dokończenie powyższych szkół oraz wybudowanie sali gimnastycznej, wspólnej dla obu szkół;

c) Zł 38.705·35 (pierwotnie Zł 40.000) na 15 lat, na rozszerzenie cmentarza.

Na zaciąganie powyższych pożyczek posiada Kasa odpisy odnośnych uchwał Rady miejskiej, zatwierdzonych przez Województwo Lwowskie.

Obie szkoły, które zwiedziliśmy w czasie lustracji, zbudowane są na podstawie planów, zatwierdzonych przez Kuratorjum Okr. Szkoln. we Lwowie według najnowszych wymogów techniki. Sala gimnastyczna położona między temi szkołami służyć będzie do użytku tak szkoły męskiej jak i żeńskiej — jest na ukończeniu.

Spłaty pożyczek ad a) i b), t. j. pożyczek na budowę szkół, określono na dwa terminy w roku, których jedną ratę płaci gmina, zaś drugą kryje Kasa w wysokości Zł 40.000 rocznie w myśl uchwały Rady Kasy i złożonej deklaracji z corocznych czystych zysków.

P o ż y c z k i n a s k r y p t a udzieliła Kasa w r. 1928 z kredytu rzemieślniczego Banku Gospod. Krajowego w pierwotnej wysokości Zł 60.000 — którą to kwotę w roku 1930 całkowicie wspomnianemu Bankowi spłaciła.

Dłużnicy z tego kredytu zalegają obecnie jeszcze z opłatą przeważnie małych kwot — ogółem Zł 5·260.

Spłata następuje drobnemi ratami, zaś dwóch dłużników zostało zaskarżonych.

Weksle.

Weksle są trasowane, noszą przynajmniej 3 podpisy, a obieg ich jest 3 miesięczny. Ostemplowane są ustawowo.

W zasadzie stosuje się następujące normy przy udzielaniu pożyczek wekslowych: przy pożyczkach od Zł 250 do Zł 500 żąda się poręki jednego właściciela nieobciążonej realności, od Zł 500 do Zł 1000 poręki dwóch właścicieli nieobciążonych realności, wyżej Zł 1000 udziela się pożyczek tylko za hipotecznem zabezpieczeniem na całej realności. Przed spłatą dawnej pożyczki nie udziela się nowej pożyczki oraz wymaga się podpisów osób wekslowo zobowiązanych, które muszą być złożone w autentycznym egzemplarzu w aktach Kasy.

Pożyczki wyższe (jednak nie wszystkie) — zaś niektóre już ponad Zł 500 — i dol. 50 — zabezpieczone są zapisami kaucyjnemi w łącznej wysokości Zł 2.044.327, co stanowi prawie 50% portfelu.

Zapisy kaucyjne przechowuje się wraz z dotyczącemi uchwałami sądowemi pod zamknięciem.

Przy udzielaniu kredytu wekslowego osobistego przestrzega Kasa stale zasady, by nie udzielać go osobom, które dopuszczają weksle do protestu.

Z kredytu wekslowego korzystają rolnicy w przeszło 40% portfelu, reszta przypada na kupców, przemysłowców i inne zawody.

Pożyczek udziela się na podstawie zgłoszeń, badanych w tabuli sądowej przez specjalnego urzędnika. Posiedzenia Zarządu odbywają się w obecności 3 cenzorów, a uchwały wciąga się do osobnej księgi.

Zasadniczo żąda Kasa spłaty w wysokości 10% kwartalnie, obecnie jednak odstępuje od tego nawet poniżej 5%.

Kasa udziela również kredytów redyskontowych na 9% p. a. Kom. Kasom Oszcz. i spółdzielniom.

Za wyjątkiem T-wa Zaliczkowego i Kredytowego, które pretensje Kasy zabezpieczyło wekslem kaucyjnym z podpisami dwóch prywatnych ręczycieli, wszystkie inne kredyty redyskontowe nie są zabezpieczone. Natomiast postawiła Kasa jako warunek, że wszelkie nadesłane do reeskontu weksle żyrowane być muszą nietylko przez daną instytucję, lecz również przez 2 — 3 prywatnych żyrantów, właścicieli nieruchomości.

Przy przyjmowaniu weksli do reeskontu kieruje się Kasa wysokością majątku danej instytucji, które zobowiązane są przesyłać Kasie co miesiąca bilanse surowe.

Manipulacja książkowa i rachunkowa jest należycie prowadzona. Arkusze kredytowe są bez zaległości dokładnie wykontowane. Wzory podpisów prowadzone są na specjalnych, alfabetycznie ułożonych kartonach. (C. d. n.)

WODOCIĄGI i KANAŁY W RZESZOWIE.

(Ciąg dalszy).

Inaczej zupełnie jest z chorobami, które zawdzięczają swe powstanie pewnym szczególnym organizmom albo uorganizowanym tworom, bez względu na to, czy one są zwierzętami czy roślinami, czy je można gołem okiem dostrzec, czy też trzeba do zobaczenia ich użyć mikroskopu. Tak n. p. nikt nie może dostać odry, tyfusu, cholery, kto nie wystawił się na wpływ organizmów, które są w związku z powstaniem tych chorób.

Choroby tego rodzaju, zawdzięczające swe powstanie pewnym, szczególnym organicznym i uorganizowanym tworom, dostającym się do ustroju przez skórę, przewód pokarmowy, narząd oddechowy lub inne błony śluzowe, zowiemy chorobami infekcyjnemi czyli zakaźnemi.

Chorobowość i śmiertelność każdego miejsca możemy podzielić na: nieinfekcyjne, powstające ze zwykłych wpływów szkodliwych, i infekcyjne, powstające skutkiem działania pewnych, szczególnych, organicznych i uorganizowanych tworów.

Doświadczenie i statystyka uczą, że na powstanie chorób nieinfekcyjnych wpływ nasz jest niewielki. Tak n. p. jedną z przyczyn pospolitego u nas chronicznego zapalenia nerek, czyli t. zw. choroby Brighta, jest nadużywanie napojów wyskokowych, osobliwie zrobionych na spirytusie należycie nieoczyszczonym. Wła-

dza ma prawo kontrolować wyrób wódek i zapobiegać pijaństwu publicznie widocznemu, ale nie może zakazać nikomu szkodzić sobie nadmiernem używaniem pewnych napojów w domu. Tak samo pracujący przy maszynach parowych wystawieni są na reumatyzmy, ale nie mogą tego szkodliwego działania uniknąć, bo straciliby utrzymanie. Tu więc, choć znamy dobrze przyczyny, nie możemy działać dosyć skutecznie, bobyśmy zanadto ograniczyli prawo wolności osobistej.

Inaczej rzecz się ma z chorobami infekcyjnemi. Tutaj mądre ustawy i praktyczne urządzenia, oparte na nauce i doświadczeniu, mogą wydać i wydają rzeczywiście najzbawienniejsze owoce, tak dla jednostki jak dla ogółu.

Oto parę przykładów:

W wojnach najwięcej ofiar pochłaniały nie pociski nieprzyjacielskie, lecz choroby zakaźne jak dysenterja, tyfus, ropnica. Dopiero po raz pierwszy w wojnie niemiecko-francuskiej, skutkiem trafnych urządzeń hygjenicznych, była po stronie niemieckiej liczba rannych i zabitych dwa razy większa, niż ofiar chorób zakaźnych.

W Berlinie, nie wyłączając nawet przyjezdnych, umiera rocznie na ospę 4 do 8 osób, podczas gdy w Wiedniu, gdzie nie ma przymusu szczepienia, utrzymuje się osobny szpital dla ospowych, w którym w r. 1885 umarło 778 ludzi. Takich przykładów przytoczyć można bez liku. Nie ulega wątpliwości, że możemy bardzo skutecznie poskramiać choroby infekcyjne; nie wystarczą tu jednak siły jednego człowieka, tu tylko zbiorowe działanie państwa a przedewszystkiem działanie gminy, mogą być skuteczne.

Porównywując wykazy statystyczne różnych miast, widzimy między niemi bardzo wielkie różnice. Przypatrując się bliżej chorobom, które się składają na ogólną śmiertelność, przekonamy się, że śmiertelność z chorób nieinfekcyjnych nie wykazuje wielkich różnic między miastami, natomiast śmiertelność z chorób infekcyjnych, jest bardzo różna.

Tak n. p. na 10.000 ludzi, umarło na choroby zakaźne w latach 1868 — 1883: we Wrocławiu 21·2, w Berlinie 36·5, w Dreźnie 26·7, w Kolonji 28·6, w Krakowie 80·8, średnio rocznie. Wpływając na zmniejszenie ilości chorób zakaźnych, zmniejszamy znacznie śmiertelność i przedłużamy trwanie życia ludzkiego.

Przyczyny i sposoby szerzenia się chorób zakaźnych, są rozmaite. Ospa, odra, tyfus osutkowy, szerzą się nawet przez powietrze. Tyfus brzuszny, dysenterja, cholera azjatycka, szerzą się za pośrednictwem zakażonej wody.

Wobec tego, że natura i sposób szerzenia się różnych chorób zakaźnych są różne, wypada różnych też używać środków na ich powstrzymanie. Dlatego każda gmina posiadać powinna różne urządzenia hygjeniczne. Lecz nie wystarczą: rzeźnia, hale targowe, oczyszczanie miasta, doły kloaczne. Jednym z pierwszych warunków ochrony od chorób zakaźnych jest jak najskrupulatniejsza czystość, którą da się osiągnąć tylko przy użyciu masy wody do spłókiwania kanalizacyj domowych i kanałów miejskich, usuwania bardzo szkodliwego dla dróg oddechowych kurzu z ulic za pomocą wody, do kąpieli i czyszczenia domów i podwórzy.

Dane statystyczne szeregu miast europejskich dowodzą, że po wprowadzeniu wodociągów, śmiertelność regularnie spadała i w ciągu kilku lat spadła przeciętnie o 10 do 12 na 1.000 ludzi. Dzięki tylko wodociągom i kanalizacji, przeciętny wiek życia człowieka podniósł się w Anglji do 54 lat (Londyn), we Frankfurcie n/M. do 50 lat, podczas gdy w Krakowie wynosi zaledwie 28 lat (rok 1889)".

* * *

Że Dr. Domański miał słuszność, dowodzi późniejsza statystyka. Tak n. p. publikacja Magistratu lwowskiego p. t. „Lwów w cyfrach" wykazuje, że przed otwarciem wodociągów, śmiertelność utrzymywała się na poziomie 33 na 1.000 rocznie. Po otwarciu wodociągu, zmniejszała się o 1 na 1.000 corocznie, zaś po przesklepieniu Pełtwi i budowie kanalizacji, spadła do 18 na 1.000.

W porównaniu ze śmiertelnością z przed roku 1900, wypada obecnie we Lwowie, rocznie o 4.500 wypadków śmierci mniej.

Przyjąwszy według statystyki szpitali, że na 23 chorych, jeden umiera, oraz że każda choroba trwa przeciętnie po 22 dni, nie licząc rekonwalescencji, oraz, że koszt utrzymania i leczenia w szpitalu wynosi po 4 Zł dziennie, wypada na jedną śmierć 506 dni choroby i 2·024 Zł kosztów leczenia. Przeciwnie, przez zmniejszenie śmiertelności, oszczędzi się odpowiednie sumy. Tak n. p. we Lwowie śmiertelność spadła o 15 na 1.000 rocznie. Temsamem, przy 300.000 mieszkańców, ilość śmierci zmniejszyła się w roku o 4.500, liczba dni chorób o 2,277.000, zaś koszta leczenia o 9,108.000 Zł. Budowa wodociągu kosztowała 7,000.000 koron. (C. d. n.).

ODEZWA!

Wobec zbliżającej się uroczystości odsłonięcia pomnika pułk. Lisa-Kuli Magistrat zwraca się z apelem i przypomnieniem do wszystkich właścicieli domów, by zawczasu pomyśleli o przygotowaniu flag do udekorowania domów.

Na uroczystość tę zjadą najwyżsi dostojnicy naszego Państwa, miasto więc nasze musi dołożyć wszelkich starań, by wystąpić w szacie jaknajwspanialszej. W tym uroczystym dniu nie powinno brakować na żadnym domu flagi o barwach narodowych.

MAGISTRAT.

KRONIKA

Ze Zw. Polsk. Młodzieży Demokratycznej S. W. Koło w Rzeszowie. W dniu 22 sierpnia b. r. odbyło się w sali „Ogniska Naucz." zebranie ogólne członków Koła, na którem kol. Janina Szeliżanka wygłosiła referat p. t. „Podstawy moralne ustroju syndykalistycznego". Po referacie wywiązała się długa i ożywiona dyskusja, w której głos zabierali obok członków Koła — także i licznie przybyli goście.

Wpisy do Szkoły muzycznej Tow. muzycznego „Lutnia" w Rzeszowie rozpoczną się od dnia 30 sierpnia i trwać będą codziennie do 5 września od godziny 10 do 12 rano i od 3 do 6 po południu w lokalu własnym (gmach Sokoła I piętro).

Wpisy do szkoły zawodowo-dokształcającej im. Borelowskiego dla uczni z zawodów, zajmujących sie obróbką metali i drzewa, odbywać się będą w dniach 29, 30, 31 sierpnia i 1 września, codziennie od godziny 5 do 7 po południu w gmachu Gimnazjum przy ul. Krakowskiej.

Do zgłoszenia uczni do szkoły są ustawowo zobowiązani wszyscy pracodawcy, zatrudniający uczni rękodzielniczych, oraz młodocianych robotników. Późniejsze zgłoszenia w myśl rozporządzenia Kuratorjum O. S. L. nie będą uwzględniane.

Wiec ogólno-akademicki w sprawie podwyżki opłat uniwersyteckich i paszportowych oraz autonomji wyższych uczelni odbędzie się w sali Kasyna w niedzielę dnia 28 bm. o godz. 10·30 przed południem.

Z okazji śmierci śp. Pułkownika Pawła Koppa w dniu 20 sierpnia br. zamiast wieńca na trumnę, złożyli pp. Oficerowie i Podoficerowie 17 p. p. w drukarni J. A. Pelara i S-ki 40 Zł, przeznaczając je na fundację ś. p. Biskupa Władysława Bandurskiego, Kaznodziei złotoustego wojsk polskich, jaka się tworzy w Sierocińcu św. Antoniego w Rzeszowie. Komitet budowy składa ofiarodawcom serdeczne podziękowanie za poparcie fundacji duchowego ojca wojsk polskich ś. p. X. Bisk. Bandurskiego.

Dla Kaplicy św. Antoniego w Sierocińcu, darował wspaniały dzwon p. Karol Schwabe, właściciel odlewni dzwonów w Białej-Bielsko. Znaną jest fabryka p. Schwabego z tego, że umie w sposób artystyczny zestawiać części składowe w ten sposób, że aliaż jego ma bogatą gamę dźwiękowych odcieni. Dzwony odlewni jego są dlatego wszędzie poszukiwane i zasłużony mają rozgłos w kraju.

Wkrótce nastąpi poświęcenie dzwonu i Kamienia węgielnego w Sierocińcu i Bursie rzemieślniczej. Dzwon umieszczony na szczycie facjaty nad Kaplicą, dzwonić będzie na Anioł Pański 3 razy dziennie na oddalonem przedmieściu Wygnańca, dziś ulicy Dąbrowskiego Nr. 59. Głosić on będzie cześć Marji, zwycięskiej Królowej Polski i będzie wzywał wiernych do modlitwy. *Komitet.*

Ze sportu. W dniu 21 sierpnia b. r. gościła I Resovia w Jarosławiu, gdzie rozegrała zawody przyjacielskie z tamt. „Jarosławią" z wynikiem 3 : 1 dla „Resovii", jakkolwiek ta ostatnia miała w swym składzie 5 graczy rezerwowych.

Mecz ten poprzedziło przemówienie Prezesa „Jarosłavii" oraz wręczenie pięknego bukietu naszej drużynie.

Zauważyć należy, że na terenie Jarosławia „Resovia" cieszy się ogromną sympatją, której wyrazem było bardzo serdeczne przyjęcie naszej drużyny przez gospodarzy.

* * *

Zarząd K. S. „Resovii" przygotowuje miłośnikom sportu piłkarskiego wielkę biesiadę sportową w dniu odsłonięcia pomnika płk. Lisa-Kuli t. j. 18 września b. r. sprowadzając na dzień ten ligową drużynę „Garbarni" ewentualnie „Wisły" z Krakowa.

Podkreślić należy zasługę obecnego Zarządu K. S. „Resovii", który mimo ciężkich warunków materjalnych, z jakiemi borykają się wszystkie bez wyjątku drużyny w kraju, oraz kryzysu nie waha się sprowadzić kosztownej drużyny ligowej, aby dać możność społeczeństwu rzeszowskiemu oglądania nietylko walki o punkty, jaką się widzi na meczach o mistrzostwa.

Uwadze pragnących studjować zagranicą i w Warszawie. Akademickie Biuro informacyjne, istniejące od r. 1924 w Warszawie, Plac Żelaznej Bramy Nr. 6 m. 11, tel. 253-68, komunikuje, że zapisy na wyższe uczelnie zagr. rozpoczęły się już na rok akademicki 1932/33.

Biuro załatwia świadectwa przyjęcia na wszystkie uczelnie w Europie i poza Europą, wydaje dowody Międzynarodowej Konfederacji Studentów (C. I. K.), załatwia ulgowe i bezpłatne wizy i tp.

Jednocześnie zawiadamia się, że zapisy na Uniwersytecie w Warszawie trwać będą od 1 do 15 września, a egzaminy wstępne, kwalifikacyjne będą miały miejsce w drugiej połowie września. Dla zaoszczędzenia kosztów przyjazdu, biuro załatwia zapisy na wszystkie wyższe uczelnie w Warszawie.

Biuro udziela wszelkich informacyj, związanych z wyjazdem na studja zagr. i w Warszawie. Informacje na miejscu udzielane są bezpłatnie, pisemne po przesłaniu 1 Zł, w znaczkach pocztowych, na pokrycie kosztów porta.

Wydawca i Redaktor odpowiedzialny: Inż. Józef Szaynok. Drukarnia J. A. Pelara i S-ki w Rzeszowie, 3 Maja 2. Telefon Nr. 45